

Tomáš Kulka – Umění a falzum

Historie padělků je stará jako lidstvo samo. Už z dob císaře Nerona máme první zprávy o padělání soch. Svědectví o falšování obrazů máme až ze 16. století. Mnoho případů se dostalo i před soud, ale jejich posouzení nám v dnešní době připadá více než úsměvné – vždyť přece malíř A nemůže za to, že maluje stejně dobře jako malíř B. V 18. století se umění falza stalo velmi výnosným obchodem a skandály byly na denním pořádku.

Tomáš Kulka nám ve své eseji odhaluje příběh asi nejlepšího falzifikátora všech dob – Han van Meegren. Tento nadaný holandský malíř 1. poloviny 20. století byl zpočátku velmi úspěšný, ale po názoru kritiků jeho sláva upadla, a tak se rozhodl pomstít – dokonale zfalšovat styl kritikou velmi uznávaného malíře 17. století Jana Vermeera a tím dosáhnout uznání. Tak vznikl obraz Večeře v Emauzích, odborníky označený jako Vermeerovo vrcholné dílo. Za tento obraz ale získal mnoho peněz, a tak si to s přiznáním rozmyslel a vytvořil takto dalších 5 děl. K přiznání ho donutilo až obvinění z kolaborace s fašisty, když se našel Vermeerův obraz ve sbírce Göringa a všechny stopy vedly k jeho osobě. Až v cele (vytvořením šestého obrazu) však soudu dokázal, že není kolaborant, ale autor všech 5 Vermeerovy připsovaných děl.

S jeho příběhem nám zde ale vyvstává otázka, proč z muzea zmizelo tak významné dílo pouze proto, že se jedná o falzifikát, když by stačilo vyměnit pouze jmenovku? Tomáš Kulka nás ovšem upozorňuje, že není možné se na tento fakt dívat pouze z jedné strany.

Existují dva typy padělků – 1. kopie již existujících obrazů = falzum

2. imitace stylu původního autora = stylová napodobenina (náročnější, tvůrčí projekce rysů a stylu na nové téma)

Tři přístupy k problému

- všechny tyto směry řeší otázku, zda existují estetické rozdíly mezi originálem a falzem, zda je důležitá autentičnost díla a jeho historické zařazení pro určení estetických hodnot

1) *formalistický* – směr 1. poloviny 20. století

- posuzuje umělecké dílo na základě formy, hodnotí pouze vizuální vlastnosti
- nevidí rozdíl mezi originálem a padělkem, autentičnost, záměr autora ani původ díla nejsou pro estetické hodnocení podstatná
- pokud se falzum neliší od originálu, není mezi nimi rozdíl
- Clive Bell, Roger Fry

2) *redukcionistický* – vychází z předpokladu, že duplikát nemůže být nikdy dokonalý a že je možné vždy nalézt alespoň nepatrné fyzikální nebo vizuální rozdíly, které jsou esteticky významné ⇨ existuje rozdíl mezi originálem a falzem

- Nelson Godman – kniha *Langages of Art*

3) *historizující* – umělecká díla posuzuje na základě vztahu k historickým okolnostem jejich vzniku

- originál a padělek mají jiné doby vzniku, takže jsou historicky neporovnatelné a historická hodnota je klíčová k určení estetické hodnoty díla
- Mark Sagoffa, Denis Dutton